

Germania în stilul renașterii germane, care stil nu e altceva decât copia după renașterea italiană, însă înțeleasă și redată în spirit propriu, cu ajutorul lucrătorilor italieni, cari au adus cu dânsii reminiscențele ornamentice italiene.

Portalurile de la Colțea, Fundenii-Doamnei, Sinaia și Râmnic erau, credem, desenate chiar de Spătarul Cantacuzino, și sunt toate în spiritul renașterii germane.

Deasupra arhivoltelor colonadei de la Colțea se află două console, vizibile în natură și pe ambele ilustrațiuni date în fasc. 13 pag. 47 a acestui Buletin. Pe când eram șeful serviciului de arh. al Eforiei Spitalelor Civile, la anul 1895, am avut ocaziunea de a face o mică reparație bisericii Colțea. Cu această ocaziune am găsit deasupra acestor console două bucăți de lemn de stejar (vizibile în acuarela lui Trenk dela 1865), care erau căpătașele unor bârne ce ținea un velum, care acoperea intrarea principală la serbările și prasnicele mari. — Tot când s'a făcut această reparațiune am curățit de oloiu ușa de stejar plină cu ornamente frumoase și am conservat pictura din pronaos, care e foarte frumoasă și ne indică cum erau executată odinioară toți pereții din biserică ¹⁾.

Reparând soclul bisericii și făcând săpături împrejur pentru așezarea unui trotuar, am găsit în pământ pietre mari ornamentate — unele întregi, altele sparte — cari proveniau de la împrejmuirea acestei biserici în genul împrejmuirii bisericii episcopale de la Curtea de Argeș. — Câte-va din aceste pietre au fost luate mai înainte, când s'a făcut prima reparație, și s'au adaptat ca balustradă între coloanele pridvorului, după cum se văd azi. Aceasta este provenința acestor floioane, iar nu că ele ar fi fost aduse de la biserică Caimata, după cum se presupune în comunicarea de pe pag. 48 a fasc. 13 din Buletin.

Am asistat la dărâmarea bisericii Caimata, dărâmare efectuată sub Primariatul lui Pachy Protopopescu. Pe atunci eram arhitect șef al Primăriei Capitalei. Floioanele de la Colțea nu au existat la biserică Caimata. Puținele pietre ornamentate ce s'au găsit la cea dărâmare au fost achiziționate de Baronul Belu, care și-a împodobit cu ele casa din Urлаți.

Tot cu ocaziunea unor reparațiuni la bi-

serica Colțea am putut constata că sub tencuiala și vopsea exterioră există frescuri pe toate fațadele. De altfel toate bisericile făcute de Spătarul Cantacuzino erau în exterior polihrome cu frescuri peste tot.

Arh. GEORGE MANDREA.

XVII.

O scrisoare cu privire la Bucureștii de la 1856.

Valea Călugărească, 1 Iulie 1911

Stimate Domnule Lăpădatu.

În numărul de Ianuarie-Martie 1911 al Buletinului Comisiunii Monumentelor Istorice s'a publicat o fotografie a Bucureștilor din 1856. Din acest document, foarte prețios în felul său, nu s'au identificat decât trei monumente: Mitropolia și bisericile Sf. Spiridon și Zlătari.

Dă-mi voie, ca unuia care cunosc Capitala dela 1862, să completez această identificare și pentru altele din clădirile ce figurează în acea fotografie. Lucrul nu este greu, de oare ce Mitropolia și Zlătarii, pentru cari nu poate fi îndoială, ne servă ca puncte de reper sigure, după cari ne putem orienta.

Fotografia este luată de pe acoperișul Teatrului Național, din care o parte cu cinci coșuri rotunde de fier se și vede în fotografie.

Imediat dinaintea lui se vede spatele și acoperișul casei Otetelișanu, alături cu care, mai departe, este casa din curtea otelului Frascati, care nu știu dacă mai există azi, dar care, după ce a fost locuită multă vreme de d-na Otetelișanu, a adăpostit pe urmă câțiva ani și birtul otelului Frascati. Poate tot așa este și astăzi.

În fața acestei case se vede alta, cu parter și un etagiu, care are o față în umbră și alta în lumină. Aceasta era o casă veche și urâtă, care ocupa locul actualului otel Frascati. Ea a ars într-o zi de 25 Ianuarie anul 1870, sau 1871, sau 1872, pe o zi de ger groaznic, care transforma în țurțuri de ghiață apa aruncată de pompe. În momentul acela, etagiul de sus era locuit de cunoscutul Grigore Eliade, căruia i se mai zicea și altfel.

În fața acestei case fotografia arată un colț din casa Ghica, ocupată acum, după reconstruirea din anii trecuți, de Clubul Tine-

1) Aceste picturi au fost redată în ilustrațiuni în Buletinul Monumentelor Istorice, a. I, No. 3.

rimii; iar în rând cu dânsa, fosta sală Slătineanu, prefăcută după 1871 și supraînălțată cu un nou etagiu de către reposatul Gr. Capșa, care a instalat în ea otelul și magazinul său.

În rând cu aceasta și despărțită de ea prin strada Nouă se vede o mică casă, cu o fereastră *en pan coupée*. Aceasta este actuala casă a farmaciei Bruss. Iar după aceasta vine un loc gol până la casa Ștefan Grecianu, din care se văd cinci ferestre, dintre cari una chiar pe lângă turnul cel mare pătrat.

Observ că între aceste două din urmă case, nu se vede figurând casa Popovici, în care este instalat acum Clubul Liberal, care însă în 1862 exista deja: dovadă că această casă a fost construită între 1856 și 1862. Cât pentru cea de alături, din colțul Bulevardului, aceea să știe că este destul de nouă.

Biserica cea mare, care se vede în centrul fotografiei, este Sărindarul, probabil așa cum eșise din mâna lui Matei Basarab. Astăzi este dispărută; dar mai înainte de a fi dărâmată, biserica suferise o transformare care o făcuse foarte urâtă și care a și fost cauza dărâmării ei mai pe urmă. Anume, în partea despre intrare, i s'a făcut un adaos deasupra căruia s'au ridicat două turnuri înalte în locul celor două turnulețe ce se văd în fotografie. Adaosul acesta, neavând nici o legătură cu clădirea veche, s'a despărțit de dânsa și a început să se incline spre vale. De aceia biserica, după ce a stat închisă câțva timp, în cele din urmă a fost dată jos.

În dreapta bisericii, în marginea fotografiei, se observă o casă mică, din care se văd două ferestre. Aceasta este vechea stăreție a Sărindarului, de pe vremea când era mănăstire. A fost locuită de răposatul Mitropolit Iosif Naniescu, în tinerețea lui, când era egumen aci. Mai pe urmă casa aceasta a servit de locuință preotului paroh al bisericii și a dispărut deodată cu dânsa. Ocupa aproximativ locul primei case din strada Să-

rindar, de pe partea stângă, cum mergi spre strada Brezoianu.

În stânga bisericii se vede un turn greoiu de formă patrată. Acesta era clopotnița bisericii. Era situat drept în fața casei Popovici și foarte mult eșit în stradă, care în punctul acesta era îngustă de tot și nici nu avea trotuar în partea aceea. Turnul se ridică deasupra unei bolți rotunde care servia de intrare a mănăstirii, dar așa de joasă că era de mirare cum puteau intra prin ea vechile rădvane boerești, cari erau așa de voluminoase. Turnul era acoperit până sus, pe toate fețele, cu table de tinichea albă, care se și disting în fotografie, în dreapta și în stânga lui. În lungul stradei avea un soi de clădiri mici cari serviseră de locuință călugărilor. Toate acestea erau într'un hăl de murdărie neauzită, stropite până la streășină cu noroiu vechiu de zeci de ani; pentru că podul Mogoșoaii, care până la 1868 nu știa încă ce este piatra cubică, nici nivelarea regulată, avea chiar în fața bisericii o lăsătură, care în fiecare iarnă devenia o baltă de noroi lichid ce nu dispărea decât în Aprilie sau Mai.

Turnul care se vede în fotografie sub Mitropolie, este turnul bisericii Zlătari, dărâmată acum de curând. În stânga Zlătarilor, pe deasupra turnulețelor Sărindarului, se vede biserica Sf. Dumitru, din strada Carol. La stânga casei Grecianu este biserica Doamnei. Și la stânga acesteia se vede un turn mic, care trebuie să fie al bisericii Sf. Constantin, o biserică veche, care în 1862 sta deja închisă de multă vreme și care ocupa locul părții despre strada Smârdan a palatului societății Dacia-România din strada Lipsani, în fața Băncii Naționale.

Alte detalii nu am mai putut distinge în fotografie.

Primește, te rog, stimate Domnule Lăpădatu, asigurarea considerațiunii mele deosebite.

SP. C. HĂRET